

A ma és a holnap unitarizmusáról

2. rész

Az egyszerű keresztény hit gyökere.

Már az előző, de még inkább a jelen évszázad tudományos eredményei komoly kihívásokat szültek a vallásos hittel szemben, és egyrészt arra intették az egyházakat, hogy készüljenek fel a kívülről jövő vallásellenes támadásokkal szembeni érvelésekre, másrészt arra is, hogy saját hitrendszerükön belül is keressék az értelem és a hit közelségének lehetőségeit. A természettudományok (különösen a kozmológia és a paleontológia), valamint az embertudományok (antropológia, pszichológia, szociológia) következtetési az ortodox kereszténység hitelveivel összeegyeztethetetlennek bizonyultak, és a tudomány számára az Isten nélküli világ, az emberi tudás sikereire épülő világ tűnt reálisnak. Az egyszerű keresztény hit válasza erre az lehet, hogy elvont emberi értékeszmékekkel a tudatos és cselekvő Istent helyettesíteni nem lehet, az emberek pedig szüksége van a világmindenségben is ható, a világ létezésének és fejlődésének értelmét adó, és az ember lelkében is érvényesülő Fővalóságra. Az Isten nélküli világ magyarázata feltétlenül kisebb értékű és pesszimizmust, kiáttalanságot sugalmazó képet nyújt, míg az Istent való magyarázatok a szellemi-lelki csúcshoz vezető pályát látatják az emberrel.

A keresztény vallásokon belül a különböző neo-ortodox irányok is keresik a kibontakozást, lényegében egymáshoz annyiban hasonlóan, hogy igyekeznek megtartani a hitvallások tételeit (legfeljebb kiegészítő értelmezések keretében helyezve), és igyekeznek kiiktatni az ilyen áron sem tartható hittételeket. A szerző példaként a *Karl Barth* névéhez kapcsolható neo-kálvinizmus megoldás-keresését mutatja be, amely változatlanul vallja, hogy a Szentírás Isten egyedül kinyilatkoztatása, de vallja, hogy kritikusán elemezni lehet benne a valóban Isten igéjének, illetve az emberi értelmezésének minősülő tartalmat; vallja, hogy Isten valóban minden embert hív arra, hogy higgyen, ám az ember önmagától képtelen a döntésre, erendől bűnös volta miatt. Vallja ez az irányzat azt is, hogy Isten országa a tér és az idő határain túl van, és a világ végéhez, az eszkatológiához kötődik. Alapvető tétele, hogy Isten „egészben más”, kizárólagos transcendens, akinek tehát az ember semmiképpen sem hasonlítható, akit az emberi értelem nem ismerhet meg, és akinek emberi képességekkel szolgálni nem lehet, az emberi törekvések hiábavalóságok. Mindezekre a kérdésekre az egyszerű keresztény hit Jézus példája és tanításai alapján más válaszokat kíván adni. Ha ugyanis Isten csak transcendens, ám egyben nem immanens is, ha az ember nem ismerheti meg Istent és nem felelhet hívására, ha ebben a világban nem ismerhetők fel Isten szándékai, akkor a szó valódi értelmében az Istenben hívó vallásos hit sem lehetséges. Jézus éppen az Atya univerzális szeretetét és gondviselését tanította számunkra, és arra a meggyőződésre indított, hogy legmagasabb értékű mely átlézésben az ember valóban szellemi-lelki kapcsolatba juthat Istennel. Mindezek pedig lényegbevágó keresztény bizonyosságok, alapvető tételei az egyszerű keresztény hitnek.

Ezzel elérkeztünk a dolgok gyökeréhez. Az egyszerű keresztény hit alapja az a szilárd bizodalom, az a szellemi-lelki bizonyosság, hogy valóban és kétségtelenül létezik az Egyetlen Isten, aki Lélek, Igazság és Szeretet, és a mi vallásos hitünk erre a bennünk gyökerező felismerésre épül, és nem azokra a hitelvekre, amelyeket kívülről írnak elő. E kérdés körül évszázadok óta heves viták zajlanak, ám az egyszerű keresztény hit a mesterségesen köréje épített metafizikai, lélektani és teológiai bonyolultságok ellenére változatlanul vallja az embernek Istenhez való lelki-szellemi hasonlóságát. Vallja, hogy Isten lényege a szeretet, és a szeretet teszi hitelessé azt az emberi életvitelt, amely legfelső fokán az önzetlen önatáadásban és önfeláldozásban teljesedik ki. Jézus magát is ez indította el és vezette kinyilatkoztatató és megváltó útján, és ellentétben Keresztelő Jánossal, aki a bűn útjáról a Törvényhez való visszatérésben látta a megtérés lényegét, Jézus új útra, előre hívott, az evangéliumhoz, amely új életet ad. A Jézus-i hívásnak megfelelő hit nem valamilyen filozófiaiilag körvonalazott absztrakció, hanem az életre, az életvitelre vonatkozó válasz. Az egyszerű keresztény hit az emberben feloldó Isten-i élet, amely akkor valósulhat meg, ha a szeretet lelke költözik a mi lelkünkbe, és mi szabadon és önszántunkból ezzel a szeretettel összhangban élünk. Jézus ezt az Isten-i életet tanította és erre hívta azokat, akik az ő követői akarnak lenni. Minden hitvel próbálja is az kell legyen, hogy segíti-e, lelkessíti-e ezt az Isten-i életet az emberek között.

Amikor Jézus az emberi tökéletességet Isten tökéletességéhez viszonyította (Mt 5, 48), akkor előtte kifejezetten a felebaráti szeretetről beszélt, amelyben az emberi természet kibontakozásának valóban korlátlan lehetőségei vannak. Amikor az Újszövetség szóhasználatában a szeretet, az irgalom, a könyörület gyakorlásáról olvassunk, akkor az emberi erények legmagasabb fokát inkább az önzetlenség, a nagylelkűség fogalma tükrözhetné, mint az emberben is felfedezhető isteni természetet. Nem lehet kétséges, hogy az önzetlenség, amelynek csúcsa az önfeláldozás, felülmúlhat minden más erényt. Amikor az ember saját életét áldozza fel másokért, hogy ezzel másokat megmentsen, akkor tanúságot tesz a tökéletesség realizálásáról a határátalan, önzetlen szeretetben. Az emberek ebben a titokzatos, misztikus erényben tükröződik mindaz, ami az egyszerű kereszténység lényege és gyökere. Szellemi-lelki bizonyosságként vallhatjuk, hogy Isten – aki az embert a teremtés csúcsvá és a teremtett világ fejlődésének tengelyévé tette – helyezte az emberi lélekbe az önzetlenségre, az önfeláldozásra való elhivatottság érzelmét, mint a legmagasabb értékű isteni ajándékot, az isteni természetben való részesedést. Ennek a titokzatos, Istentől kapott legcsodálatosabb emberi erénynek legtitoktelebbe megnyilvánulásait ismerhetjük fel Jézus Krisztus személyiségében és szerepében.

Dr. Sztankóczy Zoltán